

nikos moschos

Κείμενο Θανάση Μουτσόπουλου/ Xippas Gallery/ Αθήνα 2012

“Ο Γάμος της Σάρκας και της Μηχανής στη ζωγραφική του Νίκου Μόσχου”

25/10/2012

“Αυτός που αποκτινώνεται μόνος του γλυτώνει από τον πόνο του να είσαι άνθρωπος.”

(He who makes a beast of himself gets rid of the pain of being a man.)

Dr. Johnson (προμετωπίδα στο βιβλίο του Hunter S. Thompson, Fear and Loathing in Las Vegas)

Ο Νίκος Μόσχος δίνει μια πειστική πρόταση πάνω στο ερώτημα γιατί να ζωγραφίζει κανείς σήμερα. Σε μια εποχή όπου το μέσον δεν έχει παρά μία και μόνον επιλογή: να επανεφευρεθεί εξ αρχής (ή έστω, από ένα σημείο) για να σταθεί πειστικά απέναντι στο πανηγύρι των media, της pop μουσικής, και φυσικά, του κινηματογράφου. Με άλλα λόγια να σταθεί, να ζήσει σε μια αυτόνομη κατάσταση, μακριά από τη ναφθαλίνη των μουσείων και το (αβάσταχτο) βάρος του παρελθόντος και της ιστορίας (από τα οποία καταπιέζονται πολύ λιγότερο τα media, η pop μουσική ή ο κινηματογράφος). Φυσικά σήμερα η ζωγραφική θα έπρεπε να βρίσκεται σε προνομιακή θέση απέναντι στην εμπορική κατάρρευση των άλλων εικαστικών μέσων, του βίντεο, των εγκαταστάσεων ή της φωτογραφίας, καθώς και της διευρυμένης τους κρίσης (η εννοιακή τέχνη, για άλλη μια φορά στην ιστορία της, κινδυνεύει να γίνει αντικείμενο χλεύης και γελοιογραφίας λόγω των εκκεντρισμών της).

Στη ζωγραφική του Νίκου Μόσχου συνθλίβονται ανθρώπινες σάρκες, μηχανές, αυτοκίνητα, χάλκινα πνευστά μουσικά όργανα και ερείπια νεόδηπτων κτιρίων. Η παραμόρφωση του αρχιτεκτονικού χώρου και της οπτικής ευρύτητας που ακολουθεί τα τελευταία χρόνια φτάνει εδώ, σ’ αυτή την έκθεση, σε μια οριακή αποδόμηση μορφών και συμβόλων. Αυτό το απέραντο σφαγείο όπου χρώματα, σχήματα και πληροφορίες σαρώνονται, θα μπορούσε να ανοίξει επιμέρους συζητήσεις για το κάθε ένα από τα βασικά θέματα της ζωγραφικής του Μόσχου. Για παράδειγμα, για το πως η ανθρώπινη σάρκα που απεικονίζεται κλείνει το μάτι σε όλη την ιστορία του μέσου, από τον Michelangelo έως τα βιομηχανικά κόμικς του Liberatore. Βέβαια, το πιθανότερο εδώ είναι ότι ο Μόσχος συνομιλεί μόνο με την ίδια τη ζωγραφική, από την οποία προέρχεται ολόψυχα. Όμως η αντισυμβατική μέθοδος στα πράγματα που ακολουθεί, τον οδηγεί απρόσμενα σε μονοπάτια που, ίσως, και ο ίδιος δεν είχε φανταστεί.

Ίσως γιατί το μάτι του ζωγράφου οφείλει να κοιτάει παντού (σε τηλεοράσεις, έντυπα, τη μπτρόπολη που τα περιτριγυρίζει) και όχι μόνο σε βιβλία ή μουσεία τέχνης, βέβαια. Ο ζωγράφος Μόσχος βασίζεται σε μια προαιώνια συνέχεια παραμόρφωσης και δυσαναλογίας των ανθρώπινων μελών, από την ξυλογλυπτική της Αφρικής και της Ωκεανίας στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής παράδοσης της καρικατούρας μετά τον 18ο αιώνα και από εκεί στην υιοθέτηση παρομοίων πρακτικών από τον μοντερνισμό του 20ού αιώνα - Ο Picasso πάνω απ’ όλα επιτίθεται στα κλασικιστικά δεδομένα πάνω στις σωματικές αναλογίες. Παράλληλα με την αποδόμηση του ανθρώπινου σώματος, σε μια σειρά από ζωγραφικά έργα, εδώ ο γεωμετρικός και αρχιτεκτονικός χώρος παραμορφώνεται στα όριά του, η οπτική μιμείται αυτή του αμφιβληστροειδούς ή του ευρυγώνιου φακού. Η γεωμετρική παραμόρφωση της προοπτικής διαστρέφει πόρτες και δωμάτια και τα μετατρέπει σε χώρους του παραλόγου. Ο αρχιτεκτονικός χώρος, όπου δεν καταλύεται τελείως, υπονομεύεται.

Αποτελεί άραγε η προοπτική μέσο εκδήλωσης της ουσίας των πραγμάτων στον βαθμό που υποστηρίζουν οι υπέρμαχοί της και συνεπώς θα πρέπει να θεωρείται εκ των ουκ άνευ προϋπόθεση της καλλιτεχνικής δημιουργικότητας; Ή αντιθέτως πρόκειται για ένα ακόμη είδος αναπαράστασης, που δε συνοψίζει τη συνολική ερμηνεία του κόσμου αλλά ένα ενδεχόμενο αυτής, που αφορά σε μία ορισμένη επίγνωση και τρόπο ζωής; Ή μήπως η προοπτική απόδοση του κόσμου συνιστά την ειλικρινή εικόνα του, τον αληθινό λόγο του κόσμου; Όμως και σ' αυτή την περίπτωση, η εμπειρία του ζωγραφικού μοντερνισμού μέσα στον 20ό αιώνα απάντησε αυτό το ερώτημα. Ή μήπως στον αντίποδα αυτής της άποψης η προοπτική ισούται με ένα ξεχωριστό σύστημα μεταγραφής, μια εναλλακτική πρόταση που προβάλλει τη θέση, το χρονικό πλαίσιο και την κοσμοθεωρία των επινοητών της, επιτρέποντας ωστόσο την ύπαρξη άλλων αντίστοιχων συστημάτων; Συστημάτων που ενδέχεται να έχουν συλλάβει βαθύτερα την αληθινή μορφή των πραγμάτων, στο βαθμό μάλιστα που, αποκλίνοντας από τις αρχές της προοπτικής, να πλησιάζουν ακόμη περισσότερο την ουσία και να μην αλλοιώνουν ούτε στο ελάχιστο την αλήθεια που πρεσβεύουν. Ή το πως η αποδόμηση που επιφυλάσσει ο Μόσχος στις αρχιτεκτονικές μορφές εμφανίζει μια παράδοση εγγύτητα με τη χρήση που κάνει στο ίδιο θέμα η βυζαντινή παράδοση. Κι αυτό, πιθανότατα, δεν είναι καθόλου τυχαίο αφού ο καλλιτέχνης παρακολουθούσε τον ζωγράφο πατέρα του στις τοιχογραφήσεις των ναών. Η τελευταία δουλειά του ζωγράφου μοιάζει μετα-αποκαλυπτική: όλα έχουν διαλυθεί και συνθλιβεί, το ένα πάνω στο άλλο. Ένας σύγχρονος κόσμος χτυπημένος και διαλυμένος στο μπλέντερ του καλλιτέχνη και πατικωμένος από μια θανατηφόρα πρέσσα. Άγνωστο αν ο καλλιτέχνης αναφέρεται στην τρέχουσα κατάσταση της χώρας ή την παγκόσμια κρίση όμως, κι αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό της σημαντικής τέχνης, μπορούμε με μεγάλη αγαλλίαση να την αντικρίσουμε ως έναν καθρέφτη της σύγχρονης ζωής μας, έστω κι αν αυτό που βλέπουμε κάθε άλλο παρά δελεαστικό ή ελπιδοφόρο μοιάζει να είναι.

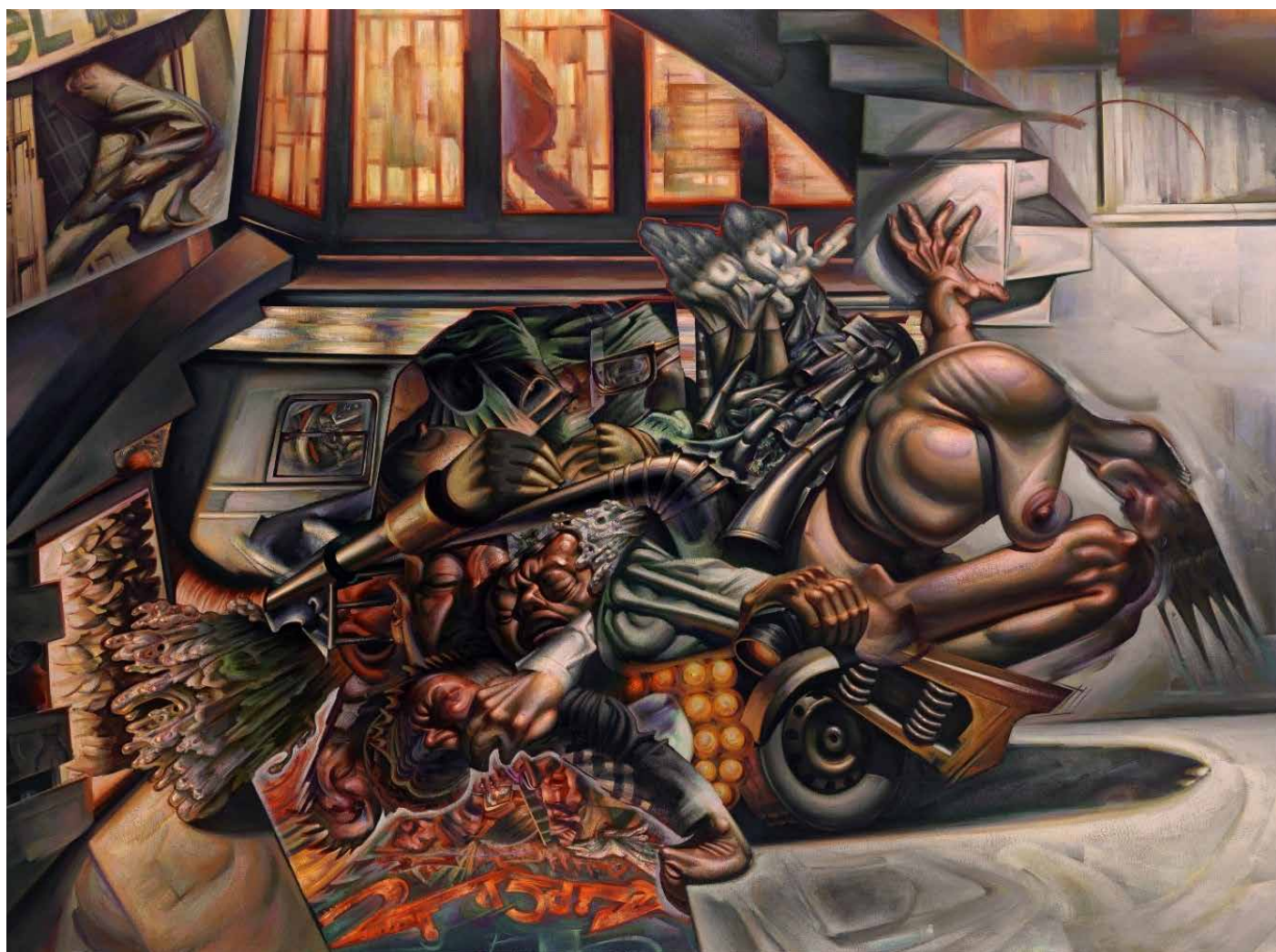
Ο Μόσχος θα μπορούσε να συνομιλεί, αλλά μάλλον δεν το κάνει και απλώς το φαντάζομαι, με τις τεράστιες τοιχογραφίες των μεξικανών muralistas, David Alfaro Siqueiros και Jose Clemente Orozco, όπου η παραμορφωμένη εικόνα ενός κόσμου που καταρρέει και ενός καινούργιου που γεννιέται (το δημοκρατικό Μεξικό) διαλύει μέσα της παλιούς δυνάστες και ανερχόμενους ήρωες. Ίσως όμως ο Μόσχος δεν ενδιαφέρεται γι' αυτούς. Ούτε, ίσως, για την ακραία λογοτεχνία των Ballard και Thompson. Μπορεί να έχω κι ένα δίκιο όμως, οι παραισθητικές αγριότητες του Hunter S. Thompson στο Fear and Loathing in Las Vegas ή η λαγνεία για τη σύζευξη σάρκας και μηχανής μέσα από θανατηφόρα αυτοκινητιστικά δυστυχήματα στο Crash του J. G. Ballard, δεν είναι πολύ από τις αντίστοιχες ακραίες καταστάσεις στα έργα του Νίκου Μόσχου. Εγώ όμως τη σκέφτομαι και όταν ξαναβλέπω την καλιφορνέζικη ζωγραφική που παρουσιάζει, συνήθως, το περιοδικό Juxtapoz. Είναι περίεργο...

Πιστεύω ότι αυτή η ζωγραφική του Μόσχου μπορεί να σταθεί σε οποιοδήποτε πλαίσιο μπορεί να ορίσει μια σύγχρονη συζήτηση για την κοινωνία μας. Περιέχει τα κυριότερα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης κατάστασης όπως διαμορφώθηκε τα τελευταία χρόνια, δίνει ζωή σ' ένα κουρασμένο και κορεσμένο καλλιτεχνικό μέσο (με μια ιστορία, όμως, που το διαχωρίζει, σχεδόν, από οποιοδήποτε άλλο) και το πράττει μ' έναν τρόπο που φαίνεται εξίσου φρέσκος όσο και παγιωμένος ιστορικά. Ίσως πρέπει να χαιρόμαστε γι' αυτή την ιστορική συγκυρία, ποτέ πριν δεν έμοιαζε πιο ιδανική η ατμόσφαιρα για να εκτιμηθεί μια τέτοια δουλειά. Μάλλον πρέπει ν' αρχίσουμε να κτίζουμε τη νέα εποχή κάπου σ' αυτό το σημείο. Ας αφεθούμε σ' αυτό το πυρετικό κλίμα της ζωγραφικής του Νίκου Μόσχου κι ας μας πάει όπου θέλει...

Θανάσης Μουτσόπουλος 2012

Κείμενο Θανάση Μουτσόπουλου για την ατομική έκθεση του 2013 στην Galerie Xippas

Happy Birthday to Me | 2012 | acrylic on linen | 200 x 270 cm

Untitled | 2012 | acrylic on linen | 150x120 cm

Untitled | 2012 | acrylic on linen | 50x70 cm

Untitled | 2012 | acrylic on linen | 120x100 cm

Untitled | 2012 | acrylic on linen | 200x175 cm

Untitled | 2012 | acrylic on linen | 200x230 cm